

Sygn. akt II PK 164/09

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 7 stycznia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Herbert Szurgacz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Katarzyna Gonera

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa U. M.

przeciwko Ś. S. Sp. z o.o. z siedzibą w W.

o przywrócenie do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 stycznia 2010 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego [...] z dnia 28 stycznia 2009 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy dla w W. wyrokiem z dnia 13 sierpnia 2007 r. po rozpoznaniu sprawy z powództwa U. M. przeciwko Ś. S. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W. przywrócił powódkę do pracy u pozwanego pracodawcy nadto zasądając od pozwanej spółki na rzecz powódki wynagrodzenie za cały okres pozostawania bez pracy i umorzył postępowanie w pozostałym zakresie.

Powyższe orzeczenie Sąd Rejonowy wydał w oparciu o następujące ustalenia:

Powódka U. M. zatrudniona była u pozwanej spółki w okresie od 16 października 2006 r. do 14 stycznia 2007 r. na stanowisku specjalisty ds. sprzedaży w pełnym wymiarze czasu pracy, przy czym umowa na czas nieokreślony (zawarta 16 listopada 2006 r.) poprzedzona była jednomiesięcznym okresem próbnym. Stosunek pracy między powódką a pozwanym ustał w związku z wypowiedzeniem umowy o pracę przez pracodawcę; jako przyczynę podano redukcję stanowiska pracy. Przed zawarciem z powódką umowy na czas nieokreślony pracodawca nie kierował powódki na badania lekarskie. W czasie zawierania umowy na czas nieokreślony powódka nie wiedziała że jest w ciąży, bowiem dopiero pod koniec listopada 2006 r. odbyła wizytę u lekarza, podczas której dowiedziała się o tym fakcie. 31 grudnia 2006 r. powódka poinformowała pracodawcę - prezesa zarządu panią Ewę R. - o swoim stanie zdrowia i w tym samym dniu wręczono jej wypowiedzenie umowy o pracę i jednocześnie zwolnioną ją od obowiązku świadczenia pracy w okresie wypowiedzenia. Zgodnie z zaświadczeniem lekarskim z dnia 22 grudnia 2006 r., w chwili wypowiedzenia umowy o pracę powódka była w ciąży w 16 tygodniu zaś w okresie od 2 stycznia 2007 r. do 21 czerwca 2007 r. korzystała ze zwolnienia lekarskiego. Zakład Ubezpieczeń Społecznych poinformował, że ustalił powódce prawo do zasiłku chorobowego za okres po ustaniu zatrudnienia tj. od 15 stycznia 2007 r. do 21 czerwca 2007 r. i dokonał wypłaty stosownego świadczenia z tego tytułu w łącznej kwocie 7.484,46 zł brutto. Na podstawie zaświadczenia przesłanego przez pozwaną spółkę (nie kwestionowanego przez powódkę) ustalono, że średnie miesięczne wynagrodzenie powódki wynosiło 1.831,39 zł.

Uwzględniając powództwo Sąd Rejonowy uznał, że prawdziwym powodem wypowiedzenia powódce przez pracodawcę umowy o pracę była uzyskana informacja o ciąży powódki. Sąd nie dał w tym zakresie wiary stronie pozwanej co do tego, że zawierając umowę o pracę na czas nieokreślony powódka miała świadomość swojego stanu i swoim działaniem celowo wprowadziła pracodawcę w błąd, bowiem pozwana nie przedstawiła żadnego dowodu potwierdzającego tę tezę. Sąd orzekający dostrzegł, że powódka nie została skierowana na badania lekarskie przed podpisaniem umowy na czas nieokreślony. W kontekście art. 177 § 4 k.p. Sąd Rejonowy podkreślił, że ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie wynikało, aby pozwana spółka ogłosiła upadłość lub była w stanie likwidacji, a taka tylko sytuacja pracodawcy umożliwiała wypowiedzenie pracownicy w ciąży umowy o pracę. Dodatkowo Sąd uznał, że pozwana spółka w żaden sposób nie wykazała, że faktycznie doszło do likwidacji stanowiska pracy powódki, a przywrócenie do pracy jest niecelowe lub niemożliwe, wobec czego uznał za prawdziwe twierdzenia powódki, że wypowiedzenie umowy o pracę było tylko i wyłącznie reakcją pozwanej na informacje o ciąży powódki.

Od powyższego wyroku apelację złożyła strona pozwana wnosząc o uchylenie wyroku w zakresie zasądzenia od pozwanej spółki na rzecz powódki wynagrodzenia za cały okres pozostawania bez pracy i przekazanie sprawy w tej części do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji. Pozwana spółka w uzasadnieniu apelacji wskazała, że Sąd Rejonowy wydał zaskarżony wyrok bez uwzględnienia wszystkich okoliczności dotyczących rozstrzyganej sprawy, w uzasadnieniu nie odniósł się do faktu przebywania powódki na zwolnieniu lekarskim przez cały okres ciąży od momentu otrzymania wypowiedzenia umowy o pracę, nie ustalił, czy w związku z przywołanymi okolicznościami wynagrodzenie za niewykonane świadczenie pracy jest należne, jak również, że Sąd Rejonowy naruszył przepisy prawa powołując się w uzasadnieniu wyroku jedynie na art. 47 k.p., nie odnosząc się do oświadczeń złożonych przez pozwaną spółkę w postaci pism procesowych, które to uchybienie miało istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia.

Pismem procesowym złożonym w dniu 19 listopada 2008 r. pozwana spółka uzupełniła złożoną apelację w ten sposób, iż wniosła o zmianę wyroku Sądu

pierwszej instancji poprzez uchylenie jego punktu drugiego, ewentualnie uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi; zobowiązanie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Inspektorat w L. o zajęcie stanowiska w sprawie okresu wypłacania powódce zasiłku chorobowego, ewentualnie również zasiłków rehabilitacyjnego i macierzyńskiego z tytułu zatrudnienia (lub ustania zatrudnienia) w Ś. S. Sp. z o.o. w W. W trakcie rozprawy przed Sądem Okręgowym w dniu 20 listopada 2008 r., pełnomocnik pozwanej spółki sprecyzował wnioski złożonej apelacji w ten sposób, że wniósł o zmianę wyroku Sadu Rejonowego w punkcie drugim i oddalenie powództwa w tym zakresie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Okręgowy Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 28 stycznia 2009 r. oddalił apelację.

W uzasadnieniu wskazał, że wobec uprawomocnienia się rozstrzygnięcia sądu I instancji w zakresie przywrócenia powódki U. M. do pracy w pozwanej spółce, osiłą sporu w postępowaniu odwoławczym stał się orzeczony obowiązek zapłaty przez pozwaną spółkę na rzecz powódki wynagrodzenia za cały okres pozostawania powódki bez pracy, a w szczególności ostateczna wielkość kwoty podlegającej wypłacie.

Przywołując orzecznictwo Sądu Najwyższego w kwestii zasady kontradiktoryjności i stosowania przepisu art. 232 k.p.c. Sąd Okręgowy podkreślił, że wobec braku aktywności strony pozwanej i niedopuszczalności dokonywania przez Sąd drugiej instancji ustaleń w odniesieniu do kwestii w jakiej ostatecznie wysokości, z jakiego tytułu i za jaki okres powódka otrzymywała świadczenia po 21 czerwca 2007 r., sąd odwoławczy uznał za prawidłowe rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego w kwestionowanym apelacją zakresie. Oczywistą konsekwencją przywrócenia U. M. do pracy było orzeczenie jak w pkt 2 zaskarżonego wyroku; żadnych wątpliwości nie pozostawia w tej sytuacji art. 47 k.p. Zauważyć należy, że także strona pozwana nie neguje - co zrozumiałe - tego, iż powódce należy się stosowne świadczenie za okres pozostawania bez pracy natomiast kwestia ustalenia wysokości tego wynagrodzenia stanowi przedmiot ewentualnego odrębnego sporu.

Strona pozwana zaskarżyła ten wyrok w całości skargą kasacyjną, wnosząc o jego uchylenie i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uznanie, iż pozwanej należy się wynagrodzenie za cały czas pozostawania bez pracy z wyłączeniem okresu pobierania zasiłku chorobowego, tj. od 15 stycznia 2007 r. do dnia 21 czerwca 2007 r. oraz okresu, za który przysługuje zasiłek macierzyński ewentualnie o przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono naruszenie prawa materialnego: art. 47 k.p. poprzez błędną jego wykładnię, a mianowicie uznanie, iż pracownikowi przywróconemu do pracy należy się wynagrodzenie, za okres, za który ma prawo pobierać świadczenia z tytułu ubezpieczenia społecznego, oraz art. 30 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa poprzez jego niewłaściwe zastosowanie tj. nieuwzględnienie czasu pobierania zasiłku macierzyńskiego przy wskazywaniu okresu, za który należne jest zasądzone wynagrodzenie.

W uzasadnieniu skargi wskazano, przywołując orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz poglądy wyrażane w doktrynie, że przyznanie powódce wynagrodzenia za okres przysługiwania jej zasiłku chorobowego, a następnie zasiłku macierzyńskiego stanowi naruszenie prawa materialnego tj. art. 47 k.p., gdyż prowadzi do sytuacji, której pracownik mógłby uzyskać bezpodstawnie podwójne zaspokojenie: raz z tytułu zasądanego wynagrodzenia za pracę, drugi raz z tytułu należnych świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kwestia sporna w rozpoznawanej sprawie nie ma charakteru procesowego, w szczególności nie dotyczy oceny dowodów (art. 232 k.p.c.). Problem dotyczy wykładni i zastosowania przepisów prawa materialnego dotyczących prawa do wynagrodzenia za okres pozostawania bez pracy (art. 47 k.p.) w sytuacji, gdy w tym okresie powódce przysługiwał zasiłek chorobowy i macierzyński. Z tego powodu zbędne są rozważania Sądu Okręgowego w przedmiocie prowadzenia postępowania dowodowego, należy natomiast dokonać oceny rozpoznawanego stanu prawnego z uwzględnieniem dorobku judykatury w tym zakresie.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego przyjmuje jako zasadę, że pracownik nie może pobierać jednocześnie wynagrodzenia za pracę i świadczeń z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa - zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego. Okres pobierania zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego podlega odliczeniu od okresu, za który pracownik powinien otrzymać wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2003 r., I PK 81/03, OSNP 2004 nr 21, poz. 370, także wyroku z dnia 19 kwietnia 2006 r., I PK 158/05, OSNP 2007/7-8/99, M.P.Pr 2006/12/622 oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 1992 r., I PZP 27/92, *LEX nr 14952, PiZS 1992/8/59*). W wyroku z dnia 17 listopada 1998 r. (I PKN 443/98, OSNP 2000/1/12) Sąd Najwyższy stwierdził, że czas pozostawania bez pracy, za który pracownikowi przywróconemu do pracy przysługuje wynagrodzenie obejmuje okres, w którym pracownik mógł wykonywać pracę, tzn. był gotowy do podjęcia jej świadczenia, a wynagrodzenia za pracę został pozbawiony wyłącznie wskutek bezprawnej odmowy dopuszczenia go do pracy. Okres niezdolności do pracy, za który pracownik otrzymał zasiłek chorobowy z ubezpieczenia nie jest okresem pozostawania bez pracy. Stanowisko takie było prezentowane przez Sąd Najwyższy także w wyroku z dnia 25 stycznia 1983 r. (I PRN 139/82, OSNC 1983/9/138), w którym stwierdzono, że w sytuacji, gdy w okresie pozostawania bez pracy pracownik był czasowo niezdolny do pracy i nabył uprawnienie do zasiłku chorobowego, okres pobierania tego zasiłku należy odliczyć od okresu, za który pracownikowi ma być przyznane wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy.

Stanowisko judykatury w tym względzie nie było przedmiotem krytycznych uwag doktryny. W literaturze przywoływano wskazane wyżej orzeczenia podkreślając, że okres pobierania zasiłku chorobowego powinien być odliczony od okresu, za który przysługuje wynagrodzenie z tytułu pozostawania bez pracy gdyż utrata zarobku jest wówczas rekompensowana zasiłkiem chorobowym. Nie ma podstaw, aby pracownik uzyskiwał jednocześnie dwa świadczenia: zasiłek chorobowy i omawiane wynagrodzenie. Byłby on wówczas w lepszej sytuacji niż niezdolny do pracy z powodu choroby pracownik pozostający w stosunku pracy, któremu przysługuje tylko jedno z tych świadczeń (por. K. Jaśkowski, E.

Maniewska, *Kodeks pracy. Komentarz. Ustawy towarzyszące z orzecznictwem. Europejskie prawo pracy z orzecznictwem, Tom I*, LEX, 2009, wyd. VII.).

Należy mieć także na względzie szczególny charakter świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego, zwłaszcza chorobowego. Ich rolą jest zapewnienie pracownikowi środków utrzymania w sytuacji, gdy z uwagi na niezdolność do pracy nie pozostaje on w dyspozycji pracodawcy i tym samym traci prawo do wynagrodzenia. Mają one charakter rekompensaty, najczęściej jedynie częściowej, uszczerbku związanego z utratą wynagrodzenia. Z kolei wynagrodzenie za okres pozostawania bez pracy, o którym mowa w art. 47 k.p. ma wprawdzie szczególny charakter, gdyż przesłanką jego otrzymania nie jest wykonanie pracy (art. 80 k.p.), ale pozostawanie bez pracy w wyniku bezprawnego wypowiedzenia a następnie podjęcie pracy, nie jest to jednak świadczenie odszkodowawcze. Ustawodawca posłużył się w Kodeksie pracy pojęciem odszkodowania kilkakrotnie, np. w odniesieniu do przepisów dotyczących równego traktowania w zatrudnieniu, ale także właśnie w przypadku bezprawnego wypowiedzenia, dając wybór zwolnionemu pracownikowi wystąpienia z roszczeniem o przywrócenie do pracy (z którym związane jest wynagrodzenie o którym mowa w art. 47 k.p.) albo o odszkodowanie. Oznacza to, że decydując się na powództwo o przywrócenie do pracy wraz z wynagrodzeniem za okres pozostawania bez pracy zwolniony pracownik rezygnuje z możliwości ubiegania się o odszkodowanie, które wprawdzie jest świadczeniem zryczałtowanym co do wysokości (art. 47¹ k.p.), z drugiej jednak strony nie jest ono powiązane z rzeczywistą szkodą i przysługuje niezależnie od jej wystąpienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., II PK 288/08, LEX nr 509033). Jeśli natomiast chodzi o przysługujące mu z mocy art. 47 k.p. wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy, to zastosowanie znajdą reguły ogólne, zgodnie z którymi wynagrodzenie przysługuje tylko pracownikowi zdolnemu i gotowemu do jej podjęcia, niezdolność do pracy uzasadniająca prawo do zasiłku chorobowego pozbawia jednocześnie prawa do wynagrodzenia za ten okres.

Zasądzając wynagrodzenie na podstawie art. 47 k.p. Sąd meriti powinien zatem uwzględnić wypłacany powódce zasiłek. Żądanie, aby pozwany pracodawca wszczywał nowy spór dotyczący wysokości tego wynagrodzenia nie znajduje

oparcia w przepisach i jest sprzeczne z zasadą ekonomiki procesowej.

Z tych powodów orzeczono jak w sentencji wyroku.

/tp/